

THE “BOLBOTE” SONG FROM ȚINUTUL PĂDURENILOR IN HUNEDOARA COUNTY

Lecturer ALINA-LUCIA STAN, PhD

“Gheorghe Dima” National Academy of Music in Cluj-Napoca

SUMMARY

In the research conducted in 2017 in Ținutul Pădurenilor (Pădureni Area) in Hunedoara county, an old-style song was identified with the text “Scoală, bade, din culcuș”, sung by 84 years old Vinca Cosana “a lui Chici”, from village Cerișor. The tune was also mentioned 70 years ago in the research conducted by ethnomusicologist Emilia Comișel. Perusing the monographic writings of researcher Rusalin Ișfănoni about this area, we noticed that in the first week of the Lent people practiced a series of customs for the holiday of Sântoader, which include this so-called “Bolbote” song. More exactly, it is the custom of picking medicinal herbs and ritually washing the head with them, a custom practiced in the Thursday or Friday before Sântoader. Even though the practice of this custom is mentioned throughout the country, this paper wishes to highlight the areas where the custom is accompanied by song and, not lastly, the defining musical features of these tunes.

REZUMAT

În cercetarea realizată în 2017 în Ținutul Pădurenilor, Hunedoara, a fost identificat un cântec de stil vechi, cu textul „Scoală, bade, din culcuș”, interpretat de Vinca Cosana „a lui Chici”, de 84 de ani, din satul Cerișor. Melodia a fost semnalată și în urmă cu 70 de ani, în cercetările efectuate de etnomuzicologul Emilia Comișel. Parcurgând scrierile monografice ale cercetătorului Rusalin Ișfănoni asupra acestei zone, am constatat faptul că în prima săptămână a Postului Mare se practicau o serie de obiceiuri de Sântoader, ce includ și acest cântec, numit „al bolbotelor”. Mai exact, este vorba despre obiceiul străngerii ierburilor de leac și a spălării rituale a capului cu acestea, obicei practicat în joia sau vinerea Sântoaderului. Cu toate că obiceiul este semnalat ca fiind practicat pe cuprinsul întregii țări, prezentul studiu își propune să semnaleze zonele în care obiceiul este însoțit de cântec și, nu în ultimul rând, trăsăturile muzicale definitorii ale acestor melodii.

Keywords

Sântoader; Bolbote; Pădureni Area, Hunedoara; old-style song.

INTRODUCTION

In the summer of 2017, a team of researchers from the “Gheorghe Dima” National Academy of Music in Cluj-Napoca, made up of prof. dr. Ioan Bocşa and the authoress of this article, undertook an exhaustive field research in the villages and helmets from Ținutul Pădurenilor, Hunedoara. The musical material recorded in the field, 336 folkloric productions, is very well preserved, evincing zonal and archaic musical features. Among them a special song, so-called *Bolbote* song, stood out. Being a term never before encountered in the specialized music literature, our curiosity was aroused to find out what it meant, whether it was connected to any ritual, custom or, even more interesting, whether there are such songs in other folkloric areas as well.

Bolbote is a term used only in Ținutul Pădurenilor and refers to weeds, medicinal herbs or plants. In the amplest monograph of the area, the researcher Rusalin Ișfănoni, a native of the village Dăbâca, identified the *Bolbote* song among the *Sântoader* customs (Ișfănoni, 2006:132-135). On researching the ethnographic literature, we find out that *Sântoader* is rather a mythological character (half man, half horse) than a saint in the religious sense, and is marked by a series of legends, beliefs and customs practiced in the first week of the Lent, all over our country's territory. The holiday of *Sântoader* came with a number of interdictions, such as: the women were not allowed to spin, to weave, to sew, as well as a complete interdiction to have work gatherings in that week. They believed that not observing such restrictions would attract into the village *Sântoader's* horses, which crippled or killed girls. According to the research conducted by Maria Bocşe, this time of the year was reserved mainly for “cleaning houses and households, people and apparel, as such practices were meant to reflect in a beneficial manner on the regeneration of nature, the abundance of crops on fields and of fruit on trees, the health of the entire human habitat” (Bocşe, 2006:214).

GENERAL PRESENTATION OF SÂNTOADER'S CUSTOMS

The oldest ethnographic research was done by Simeon Florea Marian, and included in his book *Serbătorile la români* [Traditional Feasts of the Romanians], vol. II, *Păresimile* (Postul mare) [The Lent], which was published at the end of the 19th century. The author provides a detailed description of the *Sân-Tóder* customs, particularly in the Bucovina area, referring nevertheless to some areas in Transylvania as well. In order to get a better understanding of the multitude and variety of the practices in the first week of the Lent we shall display hereunder a comparative table of the customs practiced at *Sântoader* all over the country, which we identified in the volume published by Simeon Florea Marian, and the ones practiced in Ținutul Pădurenilor, Hunedoara, identified in Rusalin Ișfănoni's monograph:

Name of collection/ Author/Year	<i>Serbătorile la Români</i> [Traditional Feasts of the Romanians], vol. II. <i>Păresimile</i> [The Lent] Simion Florea Marian, 1899	<i>Pădurenii Hunedoarei</i> [The Woodlanders of Hunedoara] Rusalin Ișfănoni, 2006
Customs practiced at <i>Sântoader</i>	<i>Caii lui Sân-Tóder</i> [Saint Tóder's Horses]	<i>Caii lui Sântoader</i> [Saint Tóder's Horses]
	<i>Spelarea capului</i> [Washing the head]	<i>Adunatul bolbotelor</i> <i>Spălatul părului</i> [Picking medicinal herbs] [Washing the hair]
	<i>Tunderea vitelor</i> [Trimming the cattle]	///
	<i>Coliva lui Sân-Tóder</i> [Saint Tóder's Funeral Cake]	<i>Coptul colacilor – pupeză</i> <i>Pomana lui Sântoader</i> [Baking pastry] [Saint Toader's almsgiving]
	<i>Încurarea cailor</i> (<i>Întrecerea cailor</i>) [The Horse Race]	///
	<i>Înfrățirea și însurățirea</i> [Finding best friends and blood brothers]	<i>Însoțirea fetelor și înfântățirea feciorilor</i> [Girls find best friends and boys find blood brothers]
	<i>Vrăji și farmece</i> [Spells and magic]	<i>Hăle Sfinte Doamne</i> (<i>ielele</i>) și <i>vânturile rele</i> [Evil fairies and bad winds]
	<i>Bulciul Sân-Tóderului</i> (<i>Târgul sărutului</i>) [The kissing fair]	///

Tab. 1. Comparative table of the customs practiced at *Sântoader*

Of the customs presented above, the best known in folk tradition are the ones linked to *Sântoader's* horses, equine mythic creatures, lads with horsetails and hooves, who showed up in the nights of the first week of the Lent, the week of *Sântoader's* horses, in order to punish non-compliance with interdictions, as previously mentioned, or “in order to purify the space and to bring order back at the beginning of the year that was celebrated in spring” (Ghinoiu, 1997:37).

The topic of our research is connected to the “head washing” custom, which is generally described as follows: “both men and women, but particularly younger and older girls from most parts of the Bucovina, observe

the custom of waking up very early on *Sân-Tóder* day before the sun rises, namely before *Sân-Tóder* puts his horses out to pasture, as well as before people feed their horses, and, after they get up, they wash and rinse their heads, so that the horses may not devour their hair during the year and that it may grow fast and be as long and beautiful as possible” (Florea Marian, 1899:52). Going into the stable, close to the mares’ tails, the girls would say:

“Tódere, Sân-Tódere! [Tódere, Saint Tódere!]
 Dă codiță fetelor, [Give the girls braids]
 Cât cozile iepelor!” [As long as the mares’ tails]
 (Florea Marian, 1899:56)

Ethnologist and folklorist Ovidiu Bârlea mentions *Sântoader* as being the patron of horses, because *încurarea cailor* (a horse race) was held on his day, on the Tuesday or Thursday in the first week of the Lent. “By extension, the folk tradition pictured him as a patron of abundant hairstyles, which is also the source of the tradition called the *Homan* that required people to wash their heads with lye in which they had boiled *homan* (a plant, the horse-heal), while the girls would beg him to grant them braids like the mares’ tails!” (Bârlea, 1981:128).

In a less idyllic vision, the researcher Marin Marian stated: “The end of the winter is marked by many beautifying practices. They begin with the *Sântoader*, with the washing of the head with primitival water (from the first rain), and do not cease throughout the summer, while the girls pick basil, horse-heal and belladonna in order to insure their success in love. The beautifying of women is the (corporal human) response to natural vitality” (Marian, 1991:43).

THE SÂNTOADER CUSTOMS IN ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

Researcher Rusalin Ișfănoni accomplished an ample description of the *Sântoader* customs from Ținutul Pădurenilor in his monograph on this area. We thus find out that the first week of the Lent was marked by the following practices:

- a prohibition to sew, spin or weave in the village gathering held on Tuesday; if it was not respected, *Sântoader*’s horses, mythic half-man, half-horse beings would come and punish the girls to dance to exhaustion;
- picking the *bolbote* and washing the head was done in the night of Thursday or on Friday morning;
- *însoțirea fetelor și înfărtățirea feciorilor* (girls finding best friends and boys finding blood brothers) took place on the *Sântoader* Saturday;
- the week ended with *Sântoader*’s almsgiving on Sunday evening.

Below we shall describe the *Bolbote* custom of picking healing herbs and washing the hair, a custom practiced in the Pădureni villages many

generations ago. The information is taken from Rusalin Işfănoni's monograph and from a personal interview recorded on August 3rd, 2022, in the Village Museum in Bucharest:

- in *Sântoader's* week, on Thursday night, girls who were at least 13 years old would gather on the village road and sing with strong voices the song *Scoală, bade, din culcuş* (an invitation to lads to join them) and would go together to a glade, where they waited for girls and lads from other villages too;

- a lot of girls and lads gathered on the hill, sometimes over 100, and lit a big fire (a purifying and apotropaic element) and danced around it till dawn, crying these verses:

“*Să jucăm de dimineaţă, să fie coasta făloasă!*” [Let us dance in the morning, let the hill be fair!]

- at dawn, the girls and the lads would take to the hills. The girls would look, in particular places known by them, for *bolbote* (common windgrass, dog's mercury, and ivy), and in the spot from where they pulled the first weed or plant from the ground, they put in place of its root a piece of pastry or *pupeză*, as it is called in Pădureni, saying: “*Eu ți-am dat colac, tu să-mi fii de leac!*” [I gave you some pastry, now you must heal me!] (in other areas they put bread and salt). The lads gathered wood pieces, clubs, which they later used to make yoke parts, whip handles, distaffs, spinning tools;

- after they finished gathering the herbs and the wood, the girls and lads met again in the glade from where they had departed and started another dance, after which they left for their homes;

- when they got home, the girls immediately boiled the ivy in order to wash their heads with that concoction, and the other herbs were hung to dry from the beam ceiling or in the attic, and were used during the year to treat cattle or people with their smoke if they got sick. Obviously, these herbs were considered to have magical-therapeutic properties (Işfănoni, 2006:133).

By respecting the prohibitions of this week, by their responsibility to pick healing herbs and to make tools, by consciously choosing a best friend (for girls) or a blood brother, by organizing the *Sântoader* almsgiving, the girls and lads gave proof of a first sign of maturity and independence, which at the same time meant an initiation into family life.

THE BOLBOTE SONG IN ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

The first musical notation of the *Bolbote* song was identified in Emilia Comișel's collection called *Antologie folclorică din Ținutul Pădurenilor, Hunedoara*. The song was recorded in 1950, from the same informant, Poanta Cosana, from the village Cerișor, who was 18 at the time. We thank Academician Sabina Ispas and the Archive of the “Constantin Brăiloiu” Institute of Ethnography and Folklore for having granted us access to the recording and the manuscript of the staff transcription of this song.

- From a musical point of view, the song is characterized by:
- tetrapodic verses, with completion syllables and simple interjections;
 - free rhythm, with lengthened note values at the end of the melodic lines;
 - melodic structure, minor chromaticized hexachord, with a final cadence on the 2nd degree;
 - ABC form, cadences on steps 112, general unilinear melodic profile.

INSTITUTUL DE FOLCLOR

NOTAȚIA

Doc.: *Tp. H. 110 b*
 Data: *16-7-1953*
 Căntec:

Cuprins: *Rit. Sf. Toader:*
"Scoală, badeo, din culcuș"
 Orig.: *Hunedoara*
 Tit.: *Peanța Coșana*

Transcr.: *Rodica Weiss*

♩ = 96

și Scoală, badeo, din culcuș, cușu ia și
 Scoală, badeo, din culcuș, cușu ia și
 Hai cu min' de-m fă răsușu

Fig. 1. The song *Scoală, badeo, din culcuș*, Fg. 14110b (from the “Constantin Brăiloiu” Institute of Ethnography and Folklore)

53

SCOALA, BADEO, DIN CULCUȘ¹

Fg. 14110 L. Com. Cerșor - Hunedoara.
 Căntec. Etn. Corășiei și A. Vicol. Jnl. Peanța Coșana „Chici”. 18 ani.
 1950

Poco rubato J=88

și Scoală, badeo, din culcușu
 și Scoală, badeo, din culcușu
 și Hai cu min' de-m' fă răsușu

și Scoală, badeo, din culcușu (bis)
 și Hai cu min' de-m' fă răsușu

Scoală, badeo, hai la luncă,
 De-m' fă rășchitori la furcă.

¹ Varianta la melodia nr. 54.
 Se cântă în unele sate pădurenești de Sfântul Toader.

Fig. 2. The song *Scoală, badeo, din culcuș* (Comișel, 1959: no. 53)

Almost 70 years after this recording, we found in our own field research the same informant met by Emilia Comișel, Nana Cosana, married Vinca, aged 84, in the year 2017, who sang to us the same melodic variant of the song *Scoală, bade, din culcuș*, with an ampler literary content:

Cerișor, Lelese, HD
Vinca Cosana, 84
„a lu' Chici”
și Grup femei

♩ ≈ 60

pi, Scq - lă, ba - deo, din cul - cu - șu,
Scq - lă, ba - deo, din cul - cuș, măi
Hai cu mi - ne-mi fă ră - zuș, măi

Var. 1)
str. 2

PAD 008 | *Cul. Bocșa I., Stan A., 2017, Tr: Stan A.*

- pi, Scq̃lă, badeo, din culcușu,
[Get up from bed, my sweetheart]
Scq̃lă, badeo, din culcuș, măi,
[Get up from bed, my sweetheart]
Hai cu mĩne-mĩ fă răzuș, măi.
[Come with me and make me a scraper]
- pi, |: Scq̃lă, badeo, hai la luncă, :|
[Get up, sweetheart, come to the river]
Să-mĩ fașĩ rășcitor̃i și furcă.
[And make me some spinning tools]
- păĩt̃ |: Cu furca să torc fuĩoru, :|
[A distaff for spinning wool]
Pă rășcitor să-mĩ pun doru.
[And a reel to hold my longing]
- păĩt̃ |: Rămânĩ, coștă, sănătoșă, :|
[May God bless you, dear hill]
Că astăz fusăș fălq̃să
[For you were fair today]
- pĩt̃ |: Cu fece și cu fișiori, mă, :|
[Full of girls and boys you were]
Deaz-năinće cu flori, mă.
[And of flowers from now on]
- pĩt̃ |: Și, la anu, când veřim, mă, :|
[And may you be fair still]
Frumușă să ce găsım, mă.
[When next year we shall return]

Fig. 3. The song *Scoală, badeo, din culcuș* (Bocșa, Stan, 2021: no. 384)

Both the song in the Comișel collection and the one in our collection have only one almost identical melodic variant, which is sung with another text. The difference between the *Bolbote* song we analysed and its melodic variant appears within its structural content, where instead of three melodic lines, the form extends to four melodic lines, by repeating the B:

- Comișel collection – melodic variant no. 54, with the literary text: *Jale mi-i, da-mi pare rău* [I'm hurting, but I'm sorry], (village Muncelul Mare), ABBC form.

- Bocșa/Stan collection – melodic variant no. 385 (PAD047), with the literary text: *Nu știu, Doamne, nu știu bine* [I don't know, God, I don't know well], (village Ruda), form ABBC. The profile of the interior and final cadences is the same, unilinear.

In our research, we identified another melody that provides a variant of the same text, even if it was not identified as belonging to the *Bolbote* type, and from a musical point of view it evinces the following changes: the melodic scale is specific to the Bihor area, due to the presence of the notes F and G sharp, the form is AABC (an enlargement of the form is achieved by repeating the first row), and the cadences remain unchanged, 1112:

Dăbâca, HD
Grup femei

$\text{♩} = 70$

Scoala - lă, ba - de, la - să som - nu,
 Sco - lă, ba - de, la - să som - nu,
 Că io de trii nopti nu dor - mu,
 Că io de trii nopti nu dor - mu.

PAD 503 *Cul. Ișfănoni R., 1980, Tr. Stan A.*

Scoală, bađe, lasă somnu,
 [Get up, sweetheart, forget the sleep]
 Scoală, bađe, lasă somnu,
 [Get up, sweetheart, forget the sleep]
 Că io de trii nopti nu dormu,
 [For I haven't slept for three nights]
 Că io de trii nopti nu dorm, mă.
 [For I haven't slept for three nights]

: Șî haidă cu miine-n luncă, :|
 [And come with me to the river]
 : Să-mi fașă rășcitor și furcă, :|

[To make me a reel and a distaff]
 |: Țî haiḍă cu... :|
 [And come with...]
 |: Să-mî faṣî furcă Țî răst'eqe, :|
 [To make me some spinning tools]
 |: Să ne-nturnăm înapoi, mă, :|
 [Let's go back, dear]
 |: Țî să meṛem amândoi, mă. :|
 [And let's walk together]

Fig. 4. The song *Scoală, bade, lasă somnu* [Get up, sweetheart, forget the sleep] (Bocșa, Stan, 2021: no. 413)

OTHER AREAS WHERE THE CUSTOM IS ACCOMPANIED BY SONG

Researching the literature, particularly handbooks on musical folklore, we indicated the fact that this custom is usually accompanied by singing in other areas too, outside of Ținutului Pădurenilor, Hunedoara.

Within her handbook on *Musical folklore*, ethnomusicologist Emilia Comișel presents information about the *Sântoader* customs in the category *Folklore of customs practiced during the year*, thus grouping folkloric events according to the type of work that they are connected to. The custom of picking healing herbs is called *Homan* in the south of the country and is included in the category – *Diverse, legate de viața individuală și de familie* [Miscellaneous, connected to individual and family life] (Comișel, 1967:199). In a similar manner as in Ținutului Pădurenilor, this custom is practiced almost identically and is accompanied by singing, with a vocal character, being sung solely by girls. The authoress mentions the existence of the *Homan* song in the Gorj area, identifying two melodies which belong to different evolutionary stages:

- “songs in recitative style with equal values, pre-pentatonic structure, parlando-rubato rhythm”:

Fig. 5. The song *Toadere, Sântoadere* (Comișel, 1967: no. 288:213)

- “pre-pentatonic songs with longer note values, with crenellated contour, made up of a single formula, repeated with cadential variations”:

Gorj

289

Toa - de - re, sîn Toa - de - re
Dă - co - si - ța ca - pu - lui.

Fig. 6. The song *Toadere, Sîn Toadere* (Comișel, 1967: no. 289:213)

After the presentation of the Gorj songs which accompany this head-washing ritual, we find several information about the songs in Hunedoara. The custom is identified in this area by the name of *Popelnic*, without any melody being presented with it, and we are informed that its tune is identical with the bride's song (Comișel, 1967: 213). Researching the previous collections undertaken by Béla Bartók in the area, more than 100 years ago, as well as our recent research, we have identified no melodic variant related to it. Not lastly, Emilia Comișel wrote that: "In the past century, the texts started being adapted to lyrical song melodies. The custom, as well as the repertoire, is disappearing." (Comișel, 1967: 213). This statement is proven by the *Bolbote* songs, identified in Ținutul Pădurenilor, which are actual old-style songs.

In the handbook of *Musical folklore* authored by the Cluj professors Nicola, Szenik, Mîrza, we identify information about this custom in the section *Repertoriul altor îndeletniciri* [The repertoire of other occupations]. Alongside the repertoire of *hăulituri* (a type of yodelling, of melodised shouting) and the repertoire of the *șezători* (gatherings where people work and have fun together during winter evenings), they also mention songs connected to the rites of spring, to *Sântoader*, to the *Homan* song in Oltenia, as we have seen (Fig. 6), and in Hunedoara the *Popelnic* song collected from the Orăștie area:

161. POPELNICE, VESELNICE
(Popelnicul = cîntec magic)

— com. Orăștioara de sus
— rai. Orăștie
— reg. Hunedoara

Moderato

Pa - pel - ni - ce, ve - sel - ni - ce,
Pa - pel - mi - te, ve - sel - ni - ce,
N-am ve - nit ca să cîn - tăm.
Popelnice, veselnice | bis
N-am venit ca să cîntăm.
C-am venit să te săpăm
Și de leac să te luăm.

Culeg.: Ioan R. Nicola

Fig. 7. The song *Popelnice, veselnice* (Nicola, Szenik, Mîrza, 1966: no. 161)

Beside the information on the description of the custom, which is almost identical in all areas, we find some information of an analytical character: “the songs in Oltenia are related to the *hăulituri* and belong to an old stage of development; within a melodic structure based on repetitions of motifs, they use an oligochordic sound material (2-3 sounds) and do not exceed the frame of the pre-pentatonic system. The songs in Hunedoara are the most developed, with a dance character” (Nicola, Szenik, Mîrza, 1966:183-184). There is however no mention about the *Bolbote* song from Ținutul Pădurenilor.

During the present research we also consulted the handbook for *Romanian musical folklore* by Gheorghe Oprea and Larisa Agapie, in which they mention this custom of going out to pick herbs at *Sântoader* and the accompanying songs, just like in the other two consulted handbooks. The custom is mentioned in only two regions of Romania, Oltenia – where it is called *Homan* and Hunedoara, where it is called *Popelnic*. The development of the custom is similar to the description provided by Rusalin Ișfănoni. Regarding the songs that accompany the custom, it is also mentioned that two melodic types were identified in Oltenia (according to Emilia Comișel’s course handbook), whereas about the songs in Hunedoara area, the authors mention that: “the melodies are identical to brides’ songs, to actual songs or have a dancing character” (Oprea, Agapie, 1983:167).

Researching the literature, it is very interesting to note that, in general, except for the above-mentioned areas, the custom was practiced without being accompanied by song. From the analysed musical examples, we can draw the conclusion that there are only two areas of the country where this custom of picking healing herbs and washing the head is accompanied by singing. In the southern part of Romania, Oltenia – Gorj, the custom is called *Homan* and is accompanied by two songs which belong to two different evolutionary strata, both with pre-pentatonic scales, and with totally different rhythmic-melodic structures. In southern Transylvania, the custom was noticed under the name of *Popelnic*, more precisely in the Orăștie area, having a melody with dancing character. In the Hunedoara area as well, Emilia Comișel signalled the existence of a song with lyrical features, *Scoală, bade, din culcuș*, in Ținutul Pădurenilor, without specifying its name. The researcher Rusalin Ișfănoni is the one who described this custom in his monograph on the area and brought the terminology that is specific to it: *Bolbote* song.

After synthesizing the information about the areas of origin and the musical features of the songs that accompanied the custom of picking healing herbs and washing the head, the result is given next:

Area	Gorj, Oltenia	Orăștioara de Sus, Hunedoara	Ținutul Pădurenilor, Hunedoara
Custom name	<i>Homan</i>	<i>Popelnic</i>	<i>Bolbote</i>
Melody features	There are two different songs, both with pre-pentatonic structures, recitative or parlando-rubato rhythm, which are related to the <i>hăulituri</i> .	The melody has a syllabic, dancing character, a structure of three melodic lines (ABC), with a Phrygian cadence on the 2 nd degree	The melody belongs to the old style, with parlando-rubato rhythm, ABC form, chromaticized melodic character, and a final cadence on the 2 nd degree

Tab. 2. Areas and song names

CONCLUSIONS

The *Sântoader* custom of picking healing herbs is recorded all over the territory of Romania, but is accompanied by singing only in Oltenia (*Homan*) and Hunedoara – the Orăștioara de Sus area (*Popelnic*) and Ținutul Pădurenilor (*Bolbote*), a term not recorded in the musical literature. As can be observed from the previously presented analytical elements, the three songs from this area are totally different from musical and literary viewpoints.

The first musical recording of the *Bolbote* song in Ținutul Pădurenilor is set to the music of an actual song, in Emilia Comișel's collection in the year 1950; even though in the handbook of *Musical folklore* written by the same authoress we found the information that this text used to be sung on the melody of the ritual bride's song, we have found no melodic variant to certify that. After almost 70 years, in our research of the area, we met the same informant, Cosana Vinca, endowed with an exceptional voice and memory, and we recorded the same melodic variant, with very small ornamental differences, but with a complete variant of the literary text. Due to the existence of a single melodic variant with another literary text in both our research campaigns in the field (Comișel and Bocșa/Stan), we believe that the association of the *Bolbote* text with this melody is unique. We identified no melodic or literary variant in Béla Bartók's field research.

Regarding the practice of this custom in Ținutul Pădurenilor, Hunedoara, and implicitly of the song, researcher Rusalin Ișfănoni mentioned, in the interview, that, in his youth, 60-70 years ago, this *Bolbote* custom was very much loved by young people, who looked forward to it, especially since it took place only once a year. When he was asked about its age, he

paraphrased the women of Pădureni, saying: "That's how we learnt it from our elders!". At present, our research in the area shows that this custom, namely this song, is only recorded in the memory of the older villagers.

CÂNTECUL BOLBOTELOR DIN ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

Cuvinte cheie

Sântoader; bolbote; Ținutul Pădurenilor, Hunedoara; cântec de stil vechi.

INTRODUCERE

În vara anului 2017, o echipă de cercetători de la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, formată din prof. univ. dr. Ioan Bocșa și autoarea, au realizat o cercetare exhaustivă în teren în satele și cătunele din Ținutul Pădurenilor, Hunedoara. Materialul muzical înregistrat în teren, 336 de producții folclorice, este unul foarte bine conservat, cu trăsături muzicale zonale și arhaice. Între acestea, s-a remarcat un cântec deosebit, numit „Al bolbotelor”. Fiind un termen nemaîntâlnit în literatura de specialitate muzicală, a apărut curiozitatea de a descoperi ce înseamnă acesta, dacă este legat de vreun ritual, obicei sau, și mai interesant, dacă există și în alte zone folclorice astfel de cântece.

„Bolbote” este un termen uzitat numai în Ținutul Pădurenilor și semnifică buruieni, ierburi de leac sau plante. În cea mai amplă monografie a zonei, cercetătorul Rusalin Ișfănoni, originar din satul Dăbâca, identifică cântecul bolbotelor în cadrul obiceiurilor de Sântoader (Ișfănoni, 2006:132-135). Cercetând scrierile etnografice aflăm că Sântoaderul, mai mult un personaj mitologic (jumătate om, jumătate cal) decât un sfânt în sensul bisericesc, este marcat de o seamă de legende, credințe și obiceiuri practicate în prima săptămâna a Postului Mare, pe tot cuprinsul țării noastre. Sărbătoarea Sântoaderului venea cu o seamă de interdicții, și anume: femeile nu aveau voie să toarcă, să țeasă, să coasă, precum și interdicția totală de a se face șezători în această săptămână. Se credea că, nerespectarea acestor restricții atrăgea în sat „caii lui Sântoader” care schilodeau sau omorau fetele. Conform cercetărilor Mariei Bocșe, această perioadă era destinată, cu precădere, „curățeniei caselor și a gospodăriilor, a oamenilor și a veșmintelor, aceste practici având menirea de a se răsfrânge benefic asupra regenerării naturii, a rodirii ogoarelor și a pomilor, a sănătății întregului habitat uman” (Bocșe, 2006:214).

PREZENTARE GENERALĂ A OBICEIURILOR DE SÂNTOADER

Cele mai vechi cercetări etnografice au fost efectuate de Simeon Florea Marian, cuprinse în studiul *Serbătorile la români*, vol. II, *Păresimile* (Postul mare), carte publicată la sfârșitul secolului al XIX-lea. Autorul realizează o descriere detaliată asupra obiceiurilor de „Sân-Tóder”, cu precădere în zona Bucovinei, dar și cu referiri asupra unor zone ale Transilvaniei. Pentru a înțelege mai bine multitudinea și varietatea practicilor din prima săptămâna a Postului Mare, prezentăm, în cele ce urmează, un tabel comparativ al obiceiurilor practicate de Sântoader pe tot cuprinsul țării, identificate în volumul lui Simeon Florea Marian și cele practicate în Ținutul Pădurenilor, Hunedoara, identificate în monografia lui Rusalin Ișfănoni:

Denumirea colecției/ Autorul/Anul	<i>Serbătorile la Români</i> , vol. II. <i>Păresimile</i> Simion Florea Marian, 1899	<i>Pădurenii Hunedoarei</i> Rusalin Ișfănoni, 2006
Obiceiurile practicate de Sântoader	Caii lui Sân-Tóder	Caii lui Sântoader
	Spelarea capului	Adunatul bolbotelor Spălatul părului
	Tunderea vitelor	///
	Coliva lui Sân-Tóder	Coptul colacilor – pupeză Pomana lui Sântoader
	Încurarea cailor (Întrecerea cailor)	///
	Înfrățirea și însurățirea	Însoțirea fetelor și înfărtățirea feciorilor
	Vrăji și farmece	Hăle Sfinte Doamne (ielele) și vânturile rele
	Bulciul Sân-Tóderului (Târgul sărutului)	///

Tab. 1. Tabel comparativ al obiceiurilor practicate de Sântoader

Dintre toate obiceiurile expuse mai sus, cele mai cunoscute, în tradiția populară, sunt cele legate de caii lui Sântoader, făpturi mitice cabaline, feciori cu coadă de cal și copite, ce își făceau apariția în nopțile din prima săptămâna a Postului Paștilor, săptămâna cailor lui Sântoader, pentru a sancționa nerespectarea interdicțiilor, cum am menționat anterior, sau „pentru a purifica spațiul și a readuce ordinea la începutul anului sărbătorit primăvara” (Ghinoiu, 1997:37).

Subiectul cercetării de față are legătură cu obiceiul „Spălării capului”, obicei ce este descris, în general, a fi practicat astfel: „atât bărbații, cât și femeile, însă mai cu seamă copilele și fetele cele mari din cele mai multe părți ale Bucovinei, îndătimează de a se scula în fiecare an în ziua de Sân-Tóder desdimineț până a nu resări sórele, și anume înainte de a-și scóte Sân-Tóder caii

sei la pășune, precum și înainte de a da oamenii cailor de mâncare, și, după ce s-au sculat, a se spăla și a se lă pe cap, anume ca să nu li pască (cailor) perul peste an, ci să crească iute și să fie cât se poate de lung și de frumos” (Florea Marian, 1899:52). Ducându-se în grajd, apropiindu-se de cozile iepelor, fetele ziceau:

„Tódere, Sân-Tódere!
Dă codiță fetelor,
Cât cozile iepelor!” (Florea Marian, 1899:56)

Etnologul și folcloristul Ovidiu Bârlea îl pomenește pe Sântoader, ca fiind patronul cailor, deoarece se făcea „încurarea cailor” (întrecerea cailor) de ziua lui, marțea sau vinerea din prima săptămână a Postului Mare. „Prin extensiune, tradiția populară l-a închipuit și ca un patron al coafurei abundente, de aici obiceiul, numit și homanul, de a se spăla pe cap cu leșie în care s-a fiert homanul (o plantă, popâlnicul), fetele implorându-l să le dea „coada la fete, ca coada la iepel!”” (Bârlea, 1981:128).

Într-o concepție puțin mai idilică, cercetătorul Marin Marian afirma: „Finalul iernii este marcat de numeroase practici de înfrumusețare. Ele încep cu Sântoaderul, cu spălarea pe cap cu apă primitivă (din prima ploaie), și nu conțin pe tot timpul verii, cât fetele culeg busuiocul, homanul sau mătrăguna pentru asigurarea succesului în dragoste. Înfrumusețarea femeilor este replica (corporal umană) dată vitalității naturale” (Marian, 1991:43).

OBICEIURILE DE SÂNTOADER DIN ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

Cercetătorul Rusalin Ișfănoni a realizat o amplă descriere a obiceiurilor de Sântoader din Ținutul Pădurenilor în monografia întreprinsă acestei zone. Aflăm astfel că, prima săptămână din Postul Mare era marcată de următoarele practici:

- interdicția de a coase, a toarce sau a țese în șezătoarea din ziua de marți; nerespectând-o, veneau cailor lui Sântoader, fiindte mitice jumătate om, jumătate cal, și pedepseau fetele prin joc până la epuizare;
- adunatul bolbotelor și spălarea capului se realiza în noaptea zilei de joi sau vineri dimineața;
- însoțirea fetelor și înfărtășirea feciorilor se făcea în sâmbăta Sântoaderului;
- săptămâna se încheia cu pomana lui Sântoader din seara zilei de duminică.

În cele ce urmează ne vom opri asupra obiceiului bolbotelor, a adunării ierburilor de leac și spălarea părului, obicei practicat în satele pădurenești cu multe generații înainte. Informațiile sunt preluate din monografia domnului Rusalin Ișfănoni și dintr-un interviu personal înregistrat în 3 august 2022, în Muzeul Satului, București:

- în Săptămâna Sântoaderului, joia noaptea, fetele de 13 ani și mai mari, se adunau pe ulița satului și cântau cu o voce puternică cântecul *Scoală, bade, din culcuș* (invitație adresată feciorilor de a li se alătura) și mergeau împreună într-o poiană, unde așteptau să vină fete și feciori și din alte sate;

- se adunau pe deal foarte multe fete și feciori, uneori peste 100 de tineri, și făceau un foc mare (element purificator și apotropaic) și jucau în jurul lui până spre ziuă și strigau următoarele versuri:

„Să jucăm de dimineață, să fie coasta făloasă!”

- când se făcea de ziuă, fetele și feciorii porneau pe coastă (deal). Fetele căutau, în locuri anume știute, bolbote (iarba vântului, iarba spurcului, brei și iederă), iar de unde scoteau prima iarbă sau buruiană din pământ, în locul rădăcinii acesteia puneau câte o bucată de colac, de pupeză, cum se numește în Pădureni, zicând: „Eu ți-am dat colac, tu să-mi fii de leac!” (în alte zone puneau pâine și sare). Feciorii mergeau să adune lemne, bâte, din care făceau mai apoi răsteie pentru jug, codorii de bici, furci, răschitori;

- după ce gătau de strâns ierburile și lemnele căutate, fetele și feciorii se întâlneau din nou în poiana de unde porniseră, unde încingeau iarăși un joc (dans), după care plecau spre casele lor.

- ajunse acasă, fetele puneau imediat la fiert iedera pentru a se spăla pe cap cu această fiertură, iar celelalte ierburi erau puse la uscat, la grindă sau în pod, fiind folosite în cursul anului pentru afumarea vitelor sau oamenilor, dacă se îmbolnăveau. Se considera astfel că aceste ierburi aveau proprietăți magico-terapeutice (Ișfănoni, 2006:133).

Prin interdicțiile ce trebuiau respectate în această săptămână, responsabilitatea de a culege ierburi de leac sau confecționarea uneltelor, alegerea conștientă a suratei sau fârtatului, organizarea pomenii de Sântoader, fetele și feciorii dădeau dovada unui prim semn de maturitate și independență, semnificând totodată o inițiere în viața de familie.

CÂNTECUL BOLBOTELOR DIN ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

Prima consemnare muzicală a cântecului bolbotelor a fost identificată în colecția Emiliei Comișel, *Antologie folclorică din Ținutul Pădurenilor, Hunedoara*, cântecul fiind înregistrat în anul 1950, de la aceeași informatoare, Poanta Cosana, de 18 ani la acea vreme, din satul Cerișor. Mulțumim Doamnei Academician Sabina Ispas și Arhivei Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” pentru accesul la înregistrarea sonoră și transcrierea pe portativ în manuscris a acestei melodii.

Din punct de vedere muzical, melodia se caracterizează prin următoarele:

- versuri tetrapodice, cu silabe de completare și interjecții simple;
- ritm liber, cu valori alungite la finalul rândurilor melodice;
- structură sonoră, hexacord minor cromatizat, cu finală pe treapta a II-a;
- forma ABC, cadențe 112, profil melodic general uniliniar.

INSTITUTUL DE FOLCLOR

NOTAȚIA

Doc.: Tg. 14. 110 b

Data: 16-7-1953

Colec.:

Transcr.: Rodica Weiss

Căpîns: Rit. Sf. Toader:

„Scoală, badeo, din culcuș”

Orig.: Hunedoara

Inf.: Peanta Cosana

♩ = 96

și Scoală, badeo, din culcuș, cu suia și și
Scoală, badeo, din culcuș, cu suia și și
Hai cu min' de-m' fă răzușu ză - su uă'

Fig. 1. Melodia Scoală, bade, din culcuș, Fig. 14110b
(Manuscris Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”)

53

SCOALA, BADEO, DIN CULCUȘ¹

Fig. 14110 b. Com. Cerșor — Hunedoara.
Colec. Etn. Comișei și A. Pînal. Tul. Peanta Cosana „Chie”. 18 ani.
1950

Poco rubato J=66

și Scoală, badeo, din culcuș, cu suia și și
și Scoală, badeo, din culcuș, cu suia și și
Hai cu min' de-m' fă răzușu ză - su uă'

și Scoală, badeo, din culcușu (bis)
și Hai cu min' de-m' fă răzușu

Scoală, badeo, hai la luncă,
De-m' fă rășchitori la furcă.

¹ Varianta la melodia nr. 54.
Se cântă în unele este pădurești de Sfântul Toader.

Fig. 2. Melodia Scoală, bade, din culcuș (Comișel, 1959: nr. 53)

După aproape 70 de ani de la această înregistrare, în cercetarea efectuată de noi în teren am regăsit aceeași informatoare a Emiliei Comișel, pe Nana Cosana, căsătorită Vinca, în vârsta de 84 de ani, în anul 2017, care ne-a cântat aceeași variantă melodică a cântecului *Scoală, bade, din culcuș*, cu un conținut literar mai amplu:

Cerișor, Lelese, HD
Vinca Cosana, 84
„a lu' Chici”
și Grup femei

♩ ≈ 60

pi, Scoală, badeo, din culcușu,
Scoală, badeo, din culcuș, măi
Hai cu mi-ine-mi fă răzuș, măi

Var. 1)
str. 2

PAD 008 | *Cul. Bocșa I., Stan A., 2017, Tr: Stan A.*

pi, Scoală, badeo, din culcușu,
Scoală, badeo, din culcuș, măi,
Hai cu mi-ine-mi fă răzuș, măi.

pi, |: Scoală, badeo, hai la luncă, :|
Să-mi fași rășcitori și furcă.

păi1 |: Cu furca să torc fujoru, :|
Pă rășcitor să-mi pun doru .

păi1 |: Rămâni, costă, sănătoșă, :|
Că astăz fusăș fălșă

pi1 |: Cu fece și cu fișiori, mă, :|
De az-năince cu flori, mă.

pi1 |: Și, la anu, când venim, mă, :|
Frumușă să ce găsim, mă.

Fig. 3. Melodia *Scoală, badeo, din culcuș* (Bocșa, Stan, 2021: nr. 384)

Atât melodia din colecția Comișel cât și cea din colecția noastră au doar o singură variantă melodică, aproape identică, ce se cântă cu un alt text. Diferența dintre cântecul bolbotelor, supus analizei, și varianta sa melodică, apare la nivelul alcătuirii structurale, unde în loc de trei rânduri melodice, forma se lărgțește la patru rânduri melodice, prin repetarea B-ului:

- Colecția Comișel - varianta melodică, nr. 54, cu textul literar: *Jale mi-i, da-mi pare rău*, (satul Muncelul Mare), forma ABBC.

- Colecția Bocșa/Stăn – varianta melodică, nr. 385 (PAD047), cu textul literar: *Nu știu, Doamne, nu știu bine*, (satul Ruda), forma ABBC. Profilul cadențelor interioare și finale este același, uniliniar.

În cercetarea noastră, am identificat încă o melodie care aduce acest text, cu toate că nu a fost semnalată a fi „A bolbotelor”, iar din punct de vedere muzical prezintă următoarele schimbări: scara sonoră este „bihoreană”, prin prezența lui *fa* și *sol diez*, forma este AABC (se realizează o lărgire a formei prin repetarea primului rând), iar cadențele rămân neschimbate, 1112:

Dăbăca, HD
Grup femei

♩ = 70

Scoa - lă, ba - de, la - să som - nu,
Sco - lă, ba - de, la - să som - nu,
Că i-o de trii nopt nu dor - mu,
Că i-o de trii nopt nu dor - mu.

PAD 503 Cul. Ișfănoni R., 1980, Tr. Stan A.

Scoa^lă, ba^de, la^să somⁿu,
Scoa^lă, ba^de, la^să somⁿu,
Că i^o de trii no^pț nu dor^mu,
Că i^o de trii no^pț nu dor^m, mă.

|: Șⁱ hai^dă cu miⁿe-n lun^că, :|
|: Să-mⁱ fa^sî ră^șci^tor șⁱ fur^că, :|
|: Șⁱ hai^dă cu... :|
|: Să-mⁱ fa^sî fur^că șⁱ ră^st'eⁱe, :|
|: Să ne-nturnăm înapoi, mă, :|
|: Șⁱ să me^rem amândoi, mă. :|

Fig. 4. Melodia *Scoa^lă, ba^de, la^să somⁿu* (Bocșa, Stăn, 2021: nr. 413)

ALTE ZONE ÎN CARE OBICEIUL ESTE ÎNȘOȚIT DE CÂNTEC

Cercetând literatura de specialitate, cu precădere cursurile de folclor muzical, am semnalat faptul că acest obicei este însoțit de cântec și în alte zone, înafara Ținutului Pădurenilor, Hunedoara.

În cuprinsul cursului de *Folclor muzical*, etnomuzicologul Emilia Comișel prezintă informații asupra obiceiurilor practicate de Sântoader la

categoria *Folclorul obiceiurilor de peste an*, o grupare a manifestărilor folclorice după felul muncii de care sunt legate. Obiceiul adunării ierburilor de leac este numit în partea de sud a țării „Homanul”, fiind încadrat la categoria – *Diverse, legate de viața individuală și de familie* (Comișel, 1967:199). Asemănător Ținutului Pădurenilor, acest obicei este practicat aproape identic și este însoțit de cântec, cu caracter vocal, fiind interpretat numai de către fete. Cercetătoarea face remarci asupra existenței cântecului homanului în zona Gorjului, identificându-se două melodii ce aparțin unor stadii evolutive diferite:

- „melodii în stil recitativ cu valori egale, structură prepentatonică, ritm parlando-rubato”:

Fig. 5. Melodia Toadere, Sân Toadere (Comișel, 1967: nr. 288:213)

- „melodii prepentatonice, în valori mari, cu contur crenelat, formate dintr-o singură formulă, repetată cu variații cadențiale”:

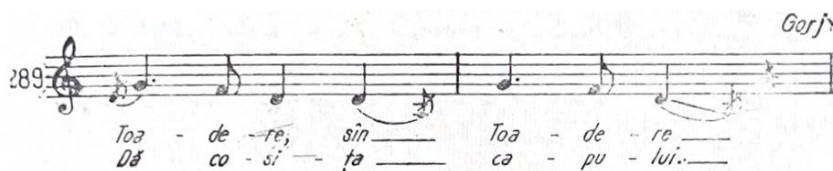

Fig. 6. Melodia Toadere, Sân Toadere (Comișel, 1967: nr. 289:213)

După prezentarea melodiilor din Gorj ce însoțesc acest ritual al spălării capului, regăsim câteva informații asupra melodiilor din Hunedoara. Obiceiul este identificat în această zonă sub denumirea de „Popelnic”, fără a fi prezentată vreo melodie cu acest text, și suntem informați că melodia lui este identică cu cântecul miresei (Comișel, 1967: 213). Cercetând culegerile anterioare efectuate de Béla Bartók în zonă, acum mai bine de 100 de ani, precum și cercetările noastre recente, nu am identificat nicio variantă melodică în acest sens. Nu în ultimul rând, Emilia Comișel consemnează faptul că: „În ultimul secol, textele au început să fie adaptate la melodii de cântec liric. Obiceiul, ca și repertoriul, este pe cale de dispariție” (Comișel, 1967: 213). Asupra acestei remarci stau mărturie cântecele identificate în Ținutul Pădurenilor, „A bolbotelor”, ce sunt cântece propriu-zise de stil vechi.

În cursul de *Folclor muzical* elaborat de profesorii clujeni Nicola, Szenik, Mîrza, identificăm informații asupra acestui obicei la secțiunea *Repertoriul altor îndeletniciri*. Alături de repertoriul hăuliturilor și cel din șezătoare, sunt semnalate cântecele legate de sărbătoarea primăverii, a Sântoaderului, după cum am putut vedea cântecul homanul în Oltenia (Fig. 6), iar în Hunedoara cântecul popelnicului, ce este cules din zona Orăștiei:

161. POPELNICE, VESELNICE
(Popelnicul = cîntec magic)

— com. Orăștioara de sus
— raf. Orăștie
— reg. Hunedoara

Moderato

Po - pel - ni - ce, ve - sel - ni - ce,
Po - pel - ni - ce, ve - sel - ni - ce,
N-am ve - nit ca să cîn - tăm.

Popelnice, veselnice | bis
N-am venit ca să cîntăm.
C-am venit să te săpăm.
Și de leac să te luăm.

Culeg.: Ioan R. Nicola

Fig. 7. Melodia Popelnice, veselnice (Nicola, Szenik, Mîrza, 1966: nr. 161)

Pe lângă informațiile despre descrierea obiceiului, care este aproape identic în toate zonele, aflăm câteva informații cu caracter analitic: „melodiile din Oltenia sunt înrudite cu hăuliturile și aparțin unui stadiu vechi de dezvoltare; în cadrul unei structuri melodice bazată pe repetări de motive, folosesc un material sonor redus (2-3 sunete) nedepășind cadrul sistemului prepentatonic. Melodiile din Hunedoara sunt mai evoluat, cu caracter de dans” (Nicola, Szenik, Mîrza, 1966:183-184). Nu se face însă nicio referire asupra cântecului bolbotelor din Ținutul Pădurenilor.

În demersul prezentei cercetări a fost consultat și cursul de *Folclor muzical românesc* al autorilor Gheorghe Oprea și Larisa Agapie, în care se menționează acest obicei al mersului după plante de Sântoader și cântecele ce îl însoțesc, întocmai ca în celelalte cursuri consultate. Obiceiul este semnalat doar în două regiuni ale României, Oltenia – unde se numește „Homan” și Hunedoara, unde se numește „Popelnic”. Desfășurarea obiceiului este aceeași cu descrierea realizată de Rusalin Ișfănoni. În ceea ce privește însoțirea acestui obicei de cântec, este menționat faptul că în Oltenia au fost identificate două tipuri melodice (conform cursului Emiliei Comișel), iar despre cântecul din zona Hunedoarei, ne este precizat faptul că: „melodiile sunt identice cu cântece ale miresii, cu cântece propriu-zise sau au un caracter de dans”(Oprea, Agapie, 1983:167).

Cercetând literatura de specialitate, este foarte interesant faptul că, în general, exceptând zonele mai sus prezentate, obiceiul era practicat fără a fi însoțit de cântec. Din exemplele muzicale analizate, putem concluziona asupra faptului că există doar două zone ale țării în care acest obicei al adunării plantelor de leac și a spălării capului este însoțit de cântec. În partea de sud a

României, Oltenia – Gorj, obiceiul se numește „Homan” și este însoțit de două cântece ce aparțin unor straturi evolutive diferite, ambele având scări prepentatonice, dar cu structuri ritmico-melodice total diferite. În partea de sud a Transilvaniei, obiceiul a fost semnalat sub denumirea de „Popelnic”, mai exact în zona Orăștiei, având o melodie cu caracter dansant. Tot în zona Hunedoarei, Emilia Comișel a semnalat prezența unui cântec cu caracter liric *Scoală, bade, din culcuș*, din Ținutul Pădurenilor, fără a specifica denumirea lui. Cercetătorul Rusalin Ișfănoni este cel care a descris acest obicei în monografia realizată asupra zonei și a adus terminologia specifică locului „A bolbotelor”.

Sintetizând informațiile asupra zonelor de proveniență și a trăsăturilor muzicale ale cântecelor ce însoțeau obiceiul adunării plantelor de leac și a spălării capului, acestea sunt:

Regiunea	Gorj, Oltenia	Orăștioara de Sus, Hunedoara	Ținutul Pădurenilor, Hunedoara
Denumirea obiceiului	Homan	Popelnic	Bolbote
Caracteristicile melodiilor	Există două melodii diferite, ambele cu structuri prepentatonice, ritm recitativ sau parlando rubato, fiind înrudite cu hăuliturile.	Melodia are caracter silabic, dansant, o structură de trei rânduri melodice ABC, cu cadență frigidă pe treapta a II-a.	Melodia aparține stilului vechi, ritm parlando-rubato, forma ABC, o melodică cromatizată și cadență finală pe treapta a II-a.

Tab. 2. Zonele și denumirile cântecelor

CONCLUZII

Obiceiul de Sântoader, al adunatului ierburilor de leac, este consemnat pe întreg teritoriul României, dar este însoțit de cântec numai în zona Olteniei (Homan) și Hunedoarei – Zona Orăștioarei de Sus (Popelnic) și Ținutului Pădurenilor (Bolbote), termen neconsemnat în literatura muzicală. După cum se poate observa din elementele analitice prezentate anterior, cele trei cântece din aceste zone sunt total diferite din punct de vedere muzical și literar.

Prima consemnare muzicală a cântecului bolbotelor în Ținutul Pădurenilor este pe o melodie de cântec propriu-zis, culegere Emilia Comișel, în anul 1950; cu toate că, în cursul de *Folclor muzical* al aceleași cercetătoare, găsim informația că acest text se cânta înainte pe melodia cântecului ritual de mireasă, nu am găsim nicio variantă melodică care să certifice acest fapt. După

aproape 70 de ani, în cercetarea noastră realizată în zonă, am întâlnit aceeași informatoare, pe Cosana Vinca, cu o voce și memorie de excepție, și am înregistrat aceeași variantă melodică, cu foarte mici diferențe ornamentale, dar cu o variantă completă de text literar. Datorită existenței unei singure variante melodice cu alt text literar în ambele campanii de cercetare în teren (Comișel și Bocșa/Stan), considerăm unică asocierea textului bolbotelor cu această melodie. Nu am identificat nicio variantă melodică sau literară în cercetarea în teren a lui Béla Bartók.

În ceea ce privește practicarea acestui obicei în Ținutul Pădurenilor, Hunedoara, implicit al cântecului, cercetătorul Rusalin Ișfănoni semnală, în interviul acordat, faptul că, în tinerețile dumnealui, acum 60-70 de ani, acest obicei „al bolbotelor” era foarte îndrăgit de către tineri, așteptat cu nerăbdare, mai ales că se practica doar o singură dată pe an. Întrebându-l despre vechimea acestuia, a parafrazat femeile din Pădureni, spunând: „Așa am pomenit!” În prezent, din cercetările noastre realizate în zonă, am identificat faptul că acest obicei, respectiv acest cântec, este păstrat doar în memoria vârstnicilor.

REFERENCES

- Bârlea, O. (1981). *Folclorul românesc*, vol. I, *Momente și sinteze* [Romanian Folklore, vol. I, Moments and syntheses]. București: Editura Minerva.
- Bocșa, I. and Stan, A. (2021). *Muzică vocală tradițională din Ținutul Pădurenilor, Hunedoara* [Traditional vocal music from Ținutul Pădurenilor, Hunedoara]. Cluj-Napoca: Editura MediaMusica.
- Bocșe, M. (2006). *Obiceiuri tradiționale românești din Transilvania, Sărbători, credințe, rituri, mituri*, [Traditional Romanian customs from Transylvania, Holidays, faiths, rites, myths] vol. I-II. Cluj-Napoca: Editura Consiliul Județean Cluj.
- Bodiu, A. (2004). *Dorul fără obiect. Studii de etnologie* [Longing without an object. Ethnology studies]. Cluj-Napoca: Editura Vremi.
- Comișel, E. (1959). *Antologie folclorică din Ținutul Pădurenilor (Hunedoara)* [Folkloric anthology from Ținutul Pădurenilor (Hunedoara)]. București: Editura Muzicală.
- Comișel, E. (1967). *Folclor musical* [Musical folklore]. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Ghinoiu, I. (1997). *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*. [Folk customs throughout the year. Dictionary] București: Editura Fundației Culturale Române.
- Ghinoiu, I. (2008). *Mică enciclopedie de tradiții românești* [Little encyclopaedia of Romanian traditions]. București: Editura Agora.
- Ghinoiu, I. (2014). *Mitologie română. Zeii pastorali* [Romanian mythology. Pastoral gods]. București: Editura Univers Enciclopedic Gold.

- Ișfănoni, R. (2006). *Pădurenii Hunedoarei* [The Woodlanders of Hunedoara]. București: Editura Mirabilis.
- Marian, M. (1991: 42-49). *Vara – Simbologia feminității și a vegetalului* [Summer – The symbology of femininity and the vegetal world], in *Vara, Tradiții și obiceiuri* [Summer, Traditions and customs]. București: Academia Română, Institutul de Etnografie și Folclor.
- Marian, S.F. (1899). *Serbătorile la români, Studiu etnografic* [The holidays of the Romanians, Ethnographic study], Vol. II *Păresimile* [The Lent]. București: Edițiunea Academiei Române. Institutul de Arte Grafice, Carol Göbl.
- Nicola, I. R., Szenik, I. and Mîrza, T. (1966). *Curs de Folclor musical* [Course handbook of musical folklore], part I. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Nicola, I. R., Szenik, I. and Mîrza, T. (1969). *Curs de Folclor muzical, partea a II-a, Genuri și repertorii* [Course handbook of musical folklore, part II, Genres and repertoires], vol. I. Cluj-Napoca: typescript.
- Oprea, G. and Agapie, L. (1983). *Folclor musical românesc* [Romanian musical folklore]. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Szenik, I. (2010). *Folclor. Modul de Studiu pentru Studii Universitare prin Învățământ la Distanță*. [Folklore. Study module for university studies by Distance Learning] Cluj-Napoca: Editura MediaMusica.